

sacerdos in aeternum, etc. Et inde est quod omnis sanctificatio quæ fit per sacerdotium ejus, est perpetua, re consecrata manente. Quod patet etiam in rebus inanimatis : nam ecclesie vel altaris semper manet consecratio, nisi destruantur. Cum ergo anima sit subiectum characteris secundum intellectivam partem, in qua est fides, manifestum est quod sicut intellectus est perpetuus et incorruptibilis, ita character indelebiter manet in anima. » — Hæc ille.

Ad confirmationem, dicitur quod similitudo non valet; quia nec materia nec forma sacramenti est incorruptibilis, sicut anima; nec virtus datur sacramentis ad hoc ad quod character anime, ut ex precedentibus satis patet; et ideo virtus sacramentorum transit, character manet.

Ad septimum dicitur quod, secundum ultima dicta beati Thomæ (x), circumcisio nullo modo effective causabat gratiam, sed solum erat causa *sine qua non*. Secus de sacramentis novæ legis. Et ideo non oportebat quod aliquam dispositionem actua-lem aut habitua-lem imprimeret anime, sed solum corpori. De hoc sanctus Thomas, 3 p., q. 70, art. 4, ut sæpe recitatum fuit (z), sic dicit : « Apostolus dicit, *Romanor. 4* (v. 11), quod *Abraham accepit signum circumcisionis, signaculum justitiæ fidei*, quia scilicet justitia ex fide erat significata, non ex circumcissione significante. Et quia baptismus operatur in virtute passionis (y) Christi, ideo baptismus imprimit characterem incorporantem hominem Christo, et copiosiore gratiam confert quam circumcisio, etc. » De hoc plura dicta sunt, dist. 1. Eandem sententiam expressius ponit, 3 p., q. 63, art. 1, in solutione tertii, ubi dicit : « Sacramenta veteris legis non habebant in se spiritua-lem virtutem ad operandum aliquem spiritua-lem effectum. Et ideo in illis sacramentis non requirebatur aliquis spiritualis character; sed sufficebat ibi corporalis circumcisio, quam Apostolus *signaculum* nominat, *Romanor. 4* (v. 11). » — Hæc ille.

Ad argumentum in oppositum questionis, respondet sanctus Thomas, præsentī distinctione, q. 1, art. 1, in solutione primi, dicens : « Character, inquit, non est habitus, nec passio, sed potentia quedam consequens animam, secundum quod est in vita spiritali regenerata; et ideo non oportet quod omnibus insit, vel quod a natura insit. » — Hæc ille.

Et hæc de questione sufficiant. De qua benedictus Deus. Amen.

(x) In *Summa theologica*, q. 70, art. 4, ubi emendat quæ dixerat, 4. *Sentent.*, dist. 1, q. 2, art. 1, q. 3.

(z) Cfr. præsertim, dist. 1, q. 2, concl. 2.

(y) *passionis*. — panis Pr.

DISTINCTIO V. ET VI.

QUESTIO I.

UTRUM PARVULI INFIDELIUM SINT INVITIS PARENTIBUS BAPTIZANDI

CIRCA quintam et sextam distinctiones 4. *Sententiarum*, queritur : Utrum parvuli infidelium sint invitis parentibus baptizandi.

Et arguitur quod sic. Nam magis debet homini subveniri contra periculum mortis æternæ, quam contra periculum mortis temporalis. Sed pueri in periculo mortis temporalis esistenti, est subveniendum, etiamsi parentes per malitiam contraherentur. Ergo multo magis est subveniendum pueris infidelium contra periculum mortis æternæ, etiam invitis parentibus.

In oppositum arguitur. Quia in *Decretis*, dist. 45 (can. 5), ex Concilio Toletano, sic dicitur : *De Judæis præcepit sancta synodus, nemini deinceps ad credendum vim inferre. Non enim tales inviti salvandi sunt, sed volentes, ut integra sit forma justitiæ.*

In hac questione sunt tres articuli. In primo ponuntur conclusiones. In secundo, objectiones. In tertio, solutiones.

ARTICULUS I.

PONUNTUR CONCLUSIONES.

Quantum ad primum articulum, sit

Prima conclusio : Quod pueri infidelium filii, nondum habentes usum rationis, non sunt baptizandi, invitis parentibus.

Hanc conclusionem ponit sanctus Thomas, 3 p., q. 68, art. 10, ubi sic dicit : « Pueri infidelium filii, aut habent usum rationis, aut non habent. Si habent, jam, quantum ad ea quæ sunt juris divini vel naturalis, incipiunt suæ potestatis esse; et ideo, propria voluntate, invitis parentibus, possunt baptismum suscipere, sicut et matrimonium contrahere. Et ideo tales licite possunt moneri et induci ad baptismum suscipiendum. Si vero nondum habent usum liberi arbitrii, secundum jus naturale sunt sub cura parentum, quamdiu sibi ipsis providere non possunt. Unde etiam de pueris antiquorum dicitur quod salvabantur in fide parentum. Et ideo contra justitiam

naturalem esset, si tales pueri invitis parentibus baptizarentur; sicut etiam si aliquis habens usum rationis baptizaretur invitus. Esset etiam periculosum taliter filios infidelium baptizare: quia de facili ad infidelitatem redirent, propter naturalem affectum ad parentes. Et ideo non habet hoc Ecclesie consuetudo, quod filii infidelium invitis parentibus baptizentur. » — Hec ille.

Eandem conclusionem ponit, 2^a 2^e, q. 10, art. 12, ubi sic dicit: « Maximam, inquit, auctoritatem habet Ecclesie consuetudo, que semper est in omnibus amulanda; quia et ipsa doctrina catholicorum doctorum ab Ecclesia auctoritatem habet. Unde magis standum est auctoritati Ecclesie quam auctoritati Augustini, vel Hieronymi, vel cujuscunque doctoris. Hoc autem usus Ecclesie nunquam habuit, quod Judaeorum filii invitis parentibus baptizarentur, quamvis fuerint retroactis temporibus multi catholici et potentissimi principes, ut Constantinus, et Theodosius, et alii plures, quibus familiares fuerunt sanctissimi episcopi, ut Sylvester Constantino, et Ambrosius Theodosio, qui nullo modo pretermisissent hoc ab eis impetrare, si hoc esset consonum rationi. Et ideo periculosum videtur hanc assertionem de novo inducere, ut, preter consuetudinem hactenus in Ecclesia observatam, Judaeorum filii invitis parentibus baptizentur. Et hujus ratio duplex est. Una quidem, propter periculum fidei. Si enim pueri nondum usum rationis habentes, baptismum susceperent, postmodum, cum ad perfectam aetatem venirent, de facili possent a parentibus induci ut relinquerentur quod ignorantes susceperunt; quod vergeret in fidei detrimentum. Alia vero ratio est, quia repugnat justitie naturali. Filius enim naturaliter est aliquid patris. Et primo quidem a parentibus non distinguitur secundum corpus, quandiu in matris utero continetur. Postmodum vero, postquam ab utero egreditur, antequam usum liberi arbitrii habeat, continetur sub cura parentum, sicut sub quodam spirituali utero. Quandiu enim usum rationis non habet, puer non differt ab animali irrationali. Unde, sicut bos vel equus est alienus, ut utatur eo cum voluerit, secundum jus civile, sicut proprio instrumento; ita de jure naturali est quod filius, antequam habeat usum rationis, sit sub cura patris. Unde contra justitiam naturalem esset, si puer, antequam habeat usum rationis, a cura parentum subtrahatur, vel de eo aliquid ordinetur invitis parentibus. Postquam autem incipit habere usum liberi arbitrii, jam incipit esse suus, et potest, quantum ad ea que sunt juris divini vel naturalis, sibiipsi providere; et tunc est induendus ad fidem, non coactione (x), sed persuasionem; et potest, etiam invitis parentibus, consentire fidei et baptizari, non autem antequam habeat usum rationis. Unde do-

pueris antiquorum patrum dicitur quod salvati sunt in fide parentum; per quod datur intelligi quod ad parentes pertinet providere filiis de salute sua, precipue antequam habeant usum rationis. » — Hec ille.

Similia verba ponit, 2. *Quodlibeto*, art. 7.

Ex quibus potest formari talis ratio pro conclusione: Nihil vergens in periculum fidei et derogationem juris naturalis, induci debet in Ecclesia. Sed baptizare parvulos infidelium, invitis parentibus, est hujusmodi. Ergo, etc.

Secunda conclusio est quod omnes parvuli baptizati aequalem effectum per se suscipiunt in baptismo, ex ipso baptismo.

Hanc ponit sanctus Thomas, 3 p., q. 69, art. 8, ubi sic dicit: « Duplex est effectus baptismi: unus per se; et alius per accidens. Per se quidem effectus baptismi est id ad quod baptismus est institutus, scilicet ad generandum homines in spiritualem vitam. Unde, quia omnes pueri aequaliter se habent ad baptismum, quia non in fide propria, sed in fide Ecclesie baptizantur, omnes aequalem effectum percipiunt in baptismum. Adulti vero, qui per propriam fidem ad baptismum accedunt, non aequaliter se habent ad baptismum: nam quidam cum majori, quidam cum minori devotione ad baptismum accedunt. Et ideo quidam plus, quidam minus, de gratia novitatis accipiunt: sicut etiam ab eodem igne accipit plus caloris, qui plus ei appropinquat; licet ignis, quantum est de se, aequaliter ad omnes suum calorem effundat. Effectus autem baptismi per accidens, est ad quem baptismus non est ordinatus, sed divina virtus hoc in baptismo miraculose operatur; sicut super illud *Romanor.* 6 (v. 6), *Ut ultra non serveamus peccato*, dicit Glossa: *Non hoc praestatur in baptismo, nisi forte miraculo ineffabili Creatoris, ut lex peccati que est in membris, prorsus extinguatur.* Et talis effectus non aequaliter suscipitur ab omnibus baptizatis, etiam si cum aequali devotione accedunt; sed dispensatur hujusmodi effectus secundum divinae providentie ordinem. » — Hec ille.

Item, quarta distinctione *Quarti*, q. 2, art. 3, in solutione tertiae quaestione, sic dicit: « In pueris baptizatis nihil ex parte eorum requiritur; sed habent, quasi pro dispositione ad salutem, fidem Ecclesie, et, pro effectivo salutis, virtutem passionis Christi, que operatur in baptismo. Et haec duo aequaliter ad omnes pueros se habent. Et ideo non differunt quantum ad effectum baptismi suscipiendum, sed omnes aequalem gratiam suscipiunt. » — Hec ille.

Ex quibus potest formari talis ratio pro conclusione: Passa aequaliter disposita, vel indisposita, ad idem activum aequaliter se habentia, aequalem

(x) coactione. — occasione Pr.

percipiunt effectum ab eodem activo. Sed parvuli suscipientes baptismum, aequaliter sunt dispositi, vel indispositi, ad recipiendum effectum per se baptismi; et aequaliter se habent ad passionem Christi operantem in sacramentis. Igitur, etc.

Tertia conclusio est quod recipiens scienter baptismum a malis ministris, ab Ecclesia Dei praecisis per haeresim vel schisma vel excommunicationem, extra casum necessitatis, peccat.

Hanc ponit sanctus Thomas, quinta distinctione *Quartae*, q. 2, art. 2, q^{da} 5, ubi sic dicit: « Malus minister, aut est ab Ecclesia praecisus, aut non. Si sit praecisus ab Ecclesia, tunc peccat ab eo accipiens sacramentum, nisi necessitate, in qua posset a pagano vel judaeo etiam suscipere. Si autem non sit praecisus ab Ecclesia Dei, non peccat ab eo accipiens sacramentum, nisi per accidens, scilicet si ejus peccato consentiret. » — Haec ille.

Item, 3 p., q. 64, art. 9, in solutione secundi, sic dicit: « Haereticorum quidam in collatione sacramentorum formam Ecclesiae non servant, et tales neque sacramentum conferunt, neque rem sacramenti. Quidam vero servant formam Ecclesiae, et tales conferunt quidem sacramentum, sed non conferunt rem sacramenti. Et hoc dico, si sunt manifeste praecisi ab Ecclesia: quia ex hoc ipso quod aliquis accipit ab eis sacramenta, peccat; et per hoc impeditur ne effectum sacramenti consequatur. Unde Augustinus dicit, in libro *de Fide ad Petrum* (cap. 36): *Firmissime tene, et nullatenus dubites, extra Ecclesiam baptizatis, si ad Ecclesiam non redierint, baptismum cumulari perniciem*. Et per hunc modum dicit Leo Papa, in *sede Alexandrina sacramentorum lumen* (*exsececratum*), scilicet quantum ad rem sacramenti, non autem quantum ad ipsum sacramentum. Cyprianus autem nec sacramentum conferre haereticos credebat; sed in hoc ejus sententia non tenetur. Unde Augustinus (lib. *de unico Baptismo*, cap. 43) dicit: *Martyrem Cyprianum, qui apud haereticos vel schismaticos datum (α) baptismum volebat cognoscere, tanta merita usque ad triumphum martyrii secuta sunt, ut charitatis qua exellebat luce obumbratio illa fugaretur, et si quid purgandum erat, passionis falce tolleretur*. » — Haec ille.

Item, in solutione tertii, sic dicit: « Potestas ministrandi sacramenta pertinet ad spirituales characteres, qui est indelebilis. Et ideo per hoc quod aliquis ab Ecclesia suspenditur, vel excommunicatur, vel etiam degradatur, non amittit potestatem conferendi sacramentum, sed licentiam utendi hac potestate. Et ideo sacramentum quidem confert,

sed tamen peccat conferendo. Et similiter ille qui ab eo accipit sacramentum. Et sic etiam non percipit rem sacramenti, nisi forte per ignorantiam excusetur. » — Haec ille.

Ex quibus potest formari talis ratio pro conclusione: Quicumque scienter, extra casum necessitatis, participat in divinis et in peccato cum excommunicatis vel praecisis ab Ecclesia, peccat. Sed recipiens scienter baptismum, extra casum necessitatis, a praedictis, est huiusmodi. Igitur, etc.

Quarta conclusio est quod malus minister baptizans cum solemnitate, quasi minister Ecclesiae, peccat mortaliter; non autem si in casu necessitatis, sine solemnitate, et non ut minister, baptizet.

Hanc ponit sanctus Thomas, quinta distinctione hujus *quartae*, q. 2, art. 2, q^{da} 4, ubi sic dicit: « Quicumque in peccato mortali existens exhibet se ministrum Ecclesiae in quocumque spiritali, peccat, secundum quorundam opinionem satis probabilem, quae per auctoritatem Dionysii confirmatur. Et ideo sacerdos baptizans cum solemnitate, quasi ministrum Ecclesiae se exhibens, peccat mortaliter. Si autem simpliciter baptizet in articulo necessitatis, non quasi minister Ecclesiae, sed sicut vetula baptizare posset, non peccat. » — Haec ille.

Item, 3 p., q. 64, art. 6, sic dicit: « Aliquis in agendo peccat, dum hoc quod operatur, non secundum quod oportet operatur, ut patet per Philosophum in 2. *Ethicorum* (cap. 3). Est autem conveniens ut sacramentorum ministri sint iusti; quia ministri debent conformari ei cuius sunt ministri, secundum illud *Levitici* 19 (v. 2), *Sancti eritis, quoniam et ego sanctus sum*, et *Ecclesiasticus* 10 (v. 2), *Secundum iudicem populi, sic et ministri ejus*. Et ideo non est dubium quin mali, exhibentes se ministros Dei et Ecclesiae in dispensatione sacramentorum, peccent. Et quia hoc peccatum pertinet ad irreverentiam Dei, et contaminationem sacramentorum, quantum est ex parte hominis peccatoris, licet sancta secundum seipsa incontaminabilia sint, consequens est quod tale peccatum ex genere suo est mortale. » — Haec ille.

Item, ibidem, in solutione tertii, sic dicit: « Ille qui est in peccato mortali, non est perplexus simpliciter, si ex officio incumbat ei sacramenta dispensare; quia potest penitere de peccato, et licite ministrare. Non est autem inconveniens quod sit perplexus; supposito quodam, scilicet quod velit remanere in peccato. In articulo tamen necessitatis non peccaret baptizando, in casu in quo laicus etiam posset dispensare: sic enim patet quod non exhibet se ministrum Ecclesiae, sed subvenit necessitatem patienti. Secus autem est in aliis sacramentis, quae non sunt tanta necessitatis. » — Haec ille.

(α) *lumen*. — baptismum Pr.

(β) *datum*. — datur Pr.

Ex quibus potest formari duplex ratio, secundum duplicem partem conclusionis. Quod enim malus minister baptizans cum solemnitate peccet, arguitur: Quia quicumque existens in peccato mortali exhibet se ministrum Dei et Ecclesiae, peccat mortaliter. Sed minister malus malitia peccati mortalis, baptizans cum solemnitate, est hujusmodi. Igitur, etc.

Pro secundâ parte, scilicet quod talis in casu necessitatis baptizans sine solemnitate, nec ut minister, non peccet, arguitur. Quia opus misericordiae licitum laico, licitum est malo ministro. Sed baptizare in casu necessitatis sine solemnitate, est opus misericordiae licitum laico. Igitur, etc.

Et in hoc primus articulus terminatur.

ARTICULUS II.

PONUNTUR OBJECTIONES

§ I. — CONTRA PRIMAM CONCLUSIONEM

I. Argumenta Scoti. — Quantum ad secundum articulum, arguitur contra conclusionem. Et quidem contra primam arguit Scotus (dist. 4, q. 9), probando quod parvuli Judaeorum et aliorum infidelium sint invitis parentibus baptizandi; praesertim quod princeps hoc possit facere, cui in regimine reipublicae tales sunt subditi.

Primo. Quia in parvulo dominus habet majus jus domini quam parentes. Universaliter enim, in potestatibus ordinatis, potestas inferior non obligat in his quae sunt contra superiorem, sicut docet Augustinus, de Verbis Domini, homil. 6 (x), et ponitur in ultimo capitulo 2. Sentent. (dist. 44): *Si illud jubet potestas quod non debes facere, hic sane contemne potestatem, timendo vel sequendo potestatem (z) majorem*. Et declarat in exemplo de curatore et consule, de consule (y) et imperatore, et de imperatore et Deo. Igitur ille qui habet regere rem publicam, magis debet cogere unumquemque subditi domino superiori, quam inferiori; immo superiori, contempto inferiori, quando inferior in tali dominio resistit superiori (z). Sicut ergo (e) Imperator deberet sententiare aliquem obedire debere (z) proconsuli, contempto praecepto curatoris et inferioris, si contradiceret proconsuli; ita etiam, si essent sub eodem diversa ordinata, scilicet si aliquis esset servus Titii, et Titius Petri, magis deberet Imperator

(x) Serm. 62. De verbis Evang. Matth. 8: *Non sum dignus, etc.*

(z) *timendo vel sequendo potestatem. — tenendo vel sequendo potestatem Pr.*

(y) *de consule. — Om. Pr.*

(z) *a verbis quam inferiori usque ad superiori, om. Pr.*

(e) *ergo, — si Pr.*

(z) *sententiare aliquem obedire debere. — alicui suadere obedire debere Pr.*

cogere servum servire Petro, qui est superior Titio, quam Titio, si Titius vellet uti servo contra dominum Petri. Ergo maxime debet zelare princeps pro servando dominio supremi domini, scilicet Dei; et, per consequens, non solum licet, sed debet princeps auferre parvulos a dominio parentum volentium eos educare contra cultum Dei, qui est supremus et honestissimus dominus, et debet eos applicare cultui divino. Dico ergo breviter, quod, si princeps hoc faceret cum bona cautela, scilicet ne parentes cognoscentes hoc futurum occiderent parvulos, et quod baptizatos facerent religiose educari, bene fieret. Immo, quod plus est, credo religiose fieri, si parentes ipsi cogerentur minis et terroribus ad suscipiendum baptismum, et ad servandum postea susceptum: quia, est quod ipsi non essent vere fideles in animo, tamen minus malum est eis non posse impune legem suam illicitam observare, quam posse eam libere servare. Item, filii eorum, si bene educarentur, in tertia et quarta progenie essent vere fideles. Et si dicas quod, secundum prophetiam Isaiae (cap. 40, v. 22), quam recitat Paulus, Romanor. 9 (v. 27), *reliquiae Israel convertentur in finem*, et ideo Judaeos non oportet cogi totaliter ad baptismum suscipiendum, et relinquendum legem suam, — non valet: quia non dubito quin vera sit prophetia Christi, quam recitat Joan. 5 (v. 43), *Ego veni in nomine Patris mei, et non recepistis me, sed alius veniet in nomine suo, illum suscipietis*; ergo, ad minus, ex verbo Antichristi erunt pervertendi, quia adhaerebunt illi pessimo Antichristo, de quo est sermo Christi predictus. Et si dicas quod, visa destructione Antichristi, illi qui sibi adhaeserant convertentur, — dico quod, pro tam paucis, et sic tarde convertendis (quod (x) modicus est fructus Ecclesiae), et de quibus nulla est propagatio filiorum in lege christiana, non oporteret tot Judaeos in tot mundi partibus tantis temporibus sustinere in lege sua perstare; quia finalis fructus Ecclesiae de eis erit modicus. Unde sufficeret aliquos paucos, in aliqua insula sequestratos, permitti legem suam servare; de quibus tandem illa prophetia Isaiae completur.

Confirmatur quod dictum est de parentibus infidelibus cogendis per minas et terrores. Quia simile commendat Concilium Toletanum (IV, c. 56), de quibusdam Judaeis, qui pridem ad Christianitatem coacti sunt, sicut factum est temporibus Sisebuti; in quo approbat eum, tanquam religiosum principem, quia cogebat infideles ad fidem. — Haec Scotus, in forma.

II. Argumenta Durandi. — Contra eandem conclusionem arguit Durandus (dist. 4, q. 6), ponendo tres conclusiones. Prima est, quod parvuli

(x) *quod. — quia Pr.*

infidelium separatorum a dominio et conversatione fidelium, quemadmodum Sarraceni subiecti regi Granatæ sunt separati loco et dominio a fidelibus hispanis vicinis eorum, talium, inquam, infidelium filii non sunt eis auferendi, nec ipsis invitis baptizandi, nisi (α) in casu quo liceret fidelibus justum bellum contra eos movere, et bona et personas eorum tollere. Secunda conclusio est, quod, si infideles subsunt dominio fidelium, et cum eis in eadem terra conversantur, tanquam liberi, sicut mercatores quandoque morantur in dominio et terra fidelium, et e contra, tunc non licet eorum filios ipsis invitis rapere, nec baptismo offerre. Tertia conclusio est, quod, si infideles subsint principi fidei tanquam servi, sicut sunt Judæi, tunc filii talium possunt ipsis invitis baptizari. Et hanc conclusionem, quæ proprie est contra nostram conclusionem, probat.

Primo (6) sic: Quia, si non, hoc maxime videretur propter rationem tactam in probatione conclusionis, quæ in virtute talis est: Quod, quamvis aliqui possint esse servi aliorum quoad opera civilia, in his tamen quæ eis competunt jure naturali vel divino, non sunt servi, sed liberi: potest enim servus comedere invito domino, et contrahere matrimonium, ut habetur, *Extra, De conjugio servorum*, cap. 1 (hæc enim competunt eis de jure naturali); et similiter potest invito domino credere in Deum, et hujusmodi, quæ pertinent ad jus divinum. Sed baptizari pertinet ad jus divinum. Ergo, cum cura parvulorum jure naturali et divino quantum ad hoc competat parentibus, manifestum est quod non possunt eis licite auferri ut baptizentur, licet possint eis auferri ut vendantur, sicut et cæteræ res, ad opera servilia (γ). Hæc autem ratio directe concludit quod Judæi et cæteri infideles adulti, qui sunt servi Christianorum, non possunt nec debent cogi quod baptizentur. Et hoc fuit prius concessum. Sed de pueris eorum carentibus usu rationis, quod non possint licite eis auferri, eis invitis, et baptizari, non probat. Quia, si auferrentur eis et baptizarentur, non fieret præjudicium pueris, sed potius conferretur eis magnum beneficium; nec parentibus eorum, quia licite possunt eis auferri, et vendi in servitutem fidelibus vel infidelibus, prope vel longe, ut alii concedunt, quo facto, subtrahantur totaliter a cura parentum, et subsunt in omnibus curæ eorum quibus venditi sunt; propter quod, si ab eis offerantur baptismo, nulli videtur fieri præjudicium; licet, prædictis pueris stantibus sub cura parentum, fieret parentibus (δ) injuriā, si eis invitis baptizarentur; nec esset decens nec securum quod pueri baptizati manerent sub cura infidelium. Sed quia,

ut prædictum est, pueri servorum infidelium possunt per dominum licite subtrahi a cura parentum, vendendo eos, vel donando aliis, qui ex tunc curam eorum habent, non apparet quin liceat illis quibus sunt venditi, vel donati (α), offerre eos baptismo, sine præjudicio cujuscumque. Non sic autem licet pueros infidelium liberorum auferre a cura parentum, nec per consequens offerre eos baptismo.

Secundo sic ad idem: Res et bona servorum sunt dominorum suorum, in quorum terris habitant, ut habetur, *Extra, de Judæis et Sarracenis*, cap. *Etsi Judæos*. Ergo res et bona Judæorum sunt principum christianorum. Sed filii sunt quædam res parentum. Ergo filii Judæorum sunt in potestate principum, ut res eorum. Possunt ergo eis uti ut placet, offerendo eos ad baptismum.

Tertio. Quia princeps christianus, dominus Judæorum, potest filios eorum vendere in servitutem terrenam. Ergo, fortiori ratione, potest eos offerre in servitutem divinam; quod fit per baptismum. Immo, videntur in hoc mereri, si hoc faciunt propter salutem parvulorum et honorem Dei, et non ut parentes cogantur ad credendum, quia illud non est licitum.

§ 2. — CONTRA SECUNDAM CONCLUSIONEM

Argumenta Scoti. — Contra secundam conclusionem arguit Scotus (dist. 4, q. 7), probando quod parvuli baptizati inæqualiter participiant gratiam in baptismo.

Primo (6). Quia Deus prædestinavit electos ad diversos gradus gloriæ; et hoc ante determinationem hujus signi ad tantam vel tantam gratiam conferendam. Et quia ordinato ad majorem gloriam rationabiliter potest conferri major (γ) gratia, posset Deus, in determinando veritatem seu certitudinem hujus signi, disponere conferre alicui suscipienti præcise (δ) illam gratiam quæ requiritur ad certitudinem hujus signi, et alicui majorem gratiam, quem prædestinavit ad majorem gloriam. Sed ille ultimus gradus non confertur virtute baptismi, sed de speciali benevolentia divina; et, propter hoc, dici potest quod ex parte causæ principalis, effectus æqualis communiter datur virtute baptismi, quia supponitur de lege communi quod prima gratia non datur major absque omni causa alia præter causam principalem.

Secundo. Quia causa meritoria illius gratiæ quæ confertur in baptismo, potest efficacius operari ad gratiam in uno quam in alio: vel quia specialius oblata pro uno, quantum ad intentionem offerentis,

(α) nisi. — nec Pr.

(6) *Primo*. — Om. Pr.

(γ) *servilia*. — civilia Pr.

(δ) *parentibus*. — præjudicium et Pr.

(α) *cujuscumque*. — Ad. Pr.

(6) *Primo*. — Om. Pr.

(γ) *et major*. — Ad. Pr.

(δ) *susipienti præcise*. — Om. Pr.

quam pro alio; vel, quantum ad executionem, pro uno oblata in effectu, pro alio non, nisi in praevisione divina. Primo modo Christus communiter ponitur nosse omnia quae Deus novit scientia visionis; et, per consequens, novit omnes electos, et ad quem gradum gloriae fuerunt electi. Potuit ergo pro (α) praedestinato ad maiorem gloriam plenius offerre passionem suam, et praecipue cum se offert pro genere humano, ut de eis impleretur divina praedestinatio. Secundo modo passio Christi multo efficacius operatur pro nobis, qui sumus in lege evangelica, quam pro patribus in lege Moysi; quia obsequium praestitum, ad majus bonum acceptatur quam beneficium praevium. Et isto secundo modo est inaequalitas in suscipientibus gratiam per circumcisionem, et baptismum, propter inaequalem applicationem causae meritoriae ad eos; et forte etiam in baptizatis ante passionem, et post. Sed quod in primo modo, scilicet propter specialem oblationem (β) in voluntate Christi, sit inaequalitas gratiae in aliquibus baptizatis, est possibile.

Tertio. Quia, licet parvulum comparando ad parvulum, cum nullam habeant propriam motionem, nullam habeant inaequalitatem ad gratiam ex parte sui, potest tamen in parentibus unius esse major motus pro suo parvulo, quam alterius pro suo, vel in aliquibus aliis ministrantibus, vel assistantibus baptismo, propter quorum merita Deus uni parvulo potest conferre maiorem gratiam quam alteri. Sed hoc non est virtute baptismi, sed meriti. Et hoc modo forte parentes beati Nicolai orationibus suis meruerunt sibi maiorem gratiam, quae erat in eo, etiam parvulo, velut (γ) principium mirabilis effectus, quia duobus diebus in hebdomada, unica lactatione contentus erat tantum. Et, quoad hoc, magis optandum est puerum baptizari a bono sacerdote quam a (δ) malo; quia orationes boni sacerdotis, quas multas facit ante et post baptismum, magis valent et exaudiuntur quam orationes mali. — Haec Scotus.

§ 3. — CONTRA TERTIAM CONCLUSIONEM

Argumenta Scoti. — Contra tertiam conclusionem arguit Scotus (dist. 5, q. 2), probando quod a malo ministro praeciso ab Ecclesia Romana totaliter, in casu, licet recipere sacramentum baptismi.

Primo (ε). Quia praecceptum superioris plus obligat quam praecceptum inferioris, Deus autem praecipit baptismum suscipi; Ecclesia autem prohibet communicare cum tali ministro. Ergo magis obediendum est divino praeccepto quam Ecclesiae, in

(α) pro. — Om. Pr.

(β) oblationem. — obligationem Pr.

(γ) valuit. — vel Pr.

(δ) a. — Om. Pr.

(ε) Primo. — Om. Pr.

casu isto quo non est invenire alium ad baptizandum meliorem.

Secundo. Quia plus tenetur excommunicatus vitare alium, quam alius vitare eum; quia illud praecceptum de vitando non imponitur alicui nisi propter ipsum, nec imponitur sibi (α) nisi propter se. Sed praecisus, vel excommunicatus, in casu isto, non tenetur vitare alium; immo tenetur non vitare. Si enim talis praecisus sciret parvulum aliquem non baptizatum statim moriturum, tenetur necessario eum baptizare, et ita non vitare in actu (β) baptizandi. Hoc probatur: quia, si inveniret eum expositum periculo vitae corporalis propter famem, tenetur necessario eum nutrire, ad salvandum vitam corporalem; magis autem (γ) tenetur diligere vitam ejus spiritualem quam corporalem; ergo, quando parvulus est expositus periculo vitae spiritualis, tenetur ille sibi conferre remedium necessarium ad vitam spiritualem. Ergo multo magis alius non tenetur eum vitare de communicando cum eo in tali casu vel actu.

Tertio. Quia Augustinus, *de Baptismo, contra Donatistas*, lib. 6, cito post principium (cap. 5), videtur dicere quod adulto licet recipere baptismum a praeciso, si alius minister haberi non potest. Melius est enim quod a tali recipiat, quam quod de hac vita sine baptismo discedat.

Quarto. Quia, in casu quo pater parvuli non posset habere ministrum idoneum, et imminet periculum mortis, tenetur necessario offerre illum praeciso: quia nimis esset durum dicere quod tenetur parvulum suum permittere damnari perpetuo, cum posset habere aliquem qui eum baptizaret, secundum illud, *de Consecratione*, dist. 4, can. *Romanus*, ubi, dicitur (δ): *Romanus Pontifex non attendit hominem qui baptizat, sed Deum, etsi paganus sit qui baptizat*; et, ibid.; can. *Baptismus*: *Non exhorreat columba ministerium malorum* (ε). — Haec Scotus.

§ 4. — CONTRA QUARTAM CONCLUSIONEM

Argumenta Durandi. — Contra quartam conclusionem arguit Durandus (dist. 5, q. 2),

Primo (ζ), probando quod in nullo casu potest malus minister baptizare, quin baptizet ut minister, et, per consequens, quin peccet. Quia illud quod non potest facere aliquis nisi minister, non potest

(α) a verbo nisi usque ad sibi, om. Pr.

(β) actu. — casu Pr.

(γ) autem. — enim Pr.

(δ) in fine. — Ad Pr. Haec verba quae inventiuntur etiam in textu Scoti, ostendunt illum quamdam confusionem fecisse inter can. *Romanus* et alium, longiorem quidem, qui incipit sic, *Si quis per ignorantiam*, et reperitur, Caus. I, q. 1, can. 59, in cuius fine legitur: *Romanus Pontifex*, etc.

(ε) malorum. — minorum Pr.

(ζ) Primo. — Om. Pr.

facere nisi ut minister. Sed administrare quodcumque sacramentum non potest nisi minister tantum, ille scilicet qui ex ordinatione divina est minister; quia minister est de necessitate sacramenti, sicut materia et forma. Ergo nullus potest ministrare quodcumque sacramentum nisi ut minister. Et ideo quicumque baptizat, si est verus baptismus, oportet quod sit minister veri baptismi, et baptizet ut minister; licet non baptizet cum solemnitate instituta ab Ecclesia. Solemnitas enim non dat ei esse ministrum, sed est signum ministerii sui.

Secundo arguit quod nullus casus necessitatis excuset eum. Quia casus evitabilis, non est casus necessitatis excusantis a peccato; quia non (z) tollit rationem voluntarii. Sed talis est casus noster: quia, si incumbat alicui baptizare puerum morientem, et est sibi conscius alicujus peccati mortalis, in potestate ejus est habere displicentiam de peccato illo, et tunc potest sine scrupulo puerum baptizare. Ergo talis casus necessitatis non excusat baptizantem quin peccet. — Hæc ille.

Et in hoc secundus articulus terminatur.

ARTICULUS III.

PROFERTUR SOLUTIONES

§ 1. — AD ARGUMENTA CONTRA PRIMAM CONCLUSIONEM

I. Ad argumenta Scoti. — Quantum ad tertium articulum, respondendum est objectionibus supradictis. Et quidem

Ad primum Scoti contra primam conclusionem, dicitur quod, si major intelligitur de illis et quoad illa que pertinent ad jus civile et humanum, vera est; sed minor in eodem sensu accepta, falsa est, quia baptizari et credere non pertinet ad jus humanum vel civile, sed ad naturale vel divinum. Si autem major intelligatur de his que pertinent ad jus naturale vel divinum, falsa est; quia in talibus majus dominium et potestatem habent parentes in filium quam princeps. Nec valet probatio majoris negata in hoc sensu. Quia potestas principis in talibus non est major nec superior potestate parentum, sed minor, vel forte nulla, quamdiu parvulus non habet usum rationis; nisi forte in casu de quo dicitur post. Item, potestas principis non se extendit ad hoc quod cogat subditos obedire Deo de novo, scilicet illos qui nunquam fidem susceperunt, ad hoc quod eam suscipiant. Unde sanctus Thomas, 2^a 2^e, q. 10, art. 8, sic dicit: « Infidelium quidam sunt, qui nunquam susceperunt fidem, sicut Gentiles et Judæi. Et tales nullo modo compellendi sunt ad fidem, ut ipsi credant; quia credere est volun-

tatis. Sunt tamen compellendi a fidelibus, si facultas adsit, ut fidem non impendant blasphemias, vel malis persuasionibus, vel etiam apertis persecutionibus. Et, propter hoc, etiam fideles Christi frequenter contra infideles bellum movent: non quidem ut eos ad credendum cogant, sed, etiam si eos vicissent, et captivos haberent, in eorum libertate relinquerent, an credere vellent; sed propter hoc ut eos compellant ne fidem Christi impendant. Alii vero infideles sunt, qui quandoque fidem Christi susceperunt, et eam profitentur, sicut hæretici, vel alii quicumque apostatæ. Et tales sunt etiam compellendi, ut impleant quod promiserant et teneant quod semel susceperunt. » — Hæc ille. — Ad hoc etiam facit illud quod ipse dicit, 1^a 2^e, q. 91, art. 4, ubi sic dicit: « De his potest homo legem ferre, de quibus potest judicare. Judicium autem hominis non potest esse de interioribus motibus, qui latent; sed solum de exterioribus, qui apparent, etc. »

De hoc Petrus de Palude (dist. 4, q. 4, art. 4), sic dicit: « Videtur quod Ecclesia posset compellere Judæos et filios eorum ad baptismum sicut filios christianorum. Quia patres eorum christiani fuerunt, et ad legem Moysi se obligaverunt, et per consequens ad fidem Christi, cum sit eadem fides modernorum et antiquorum; et eadem Ecclesia, que est una columna. Ergo, sicut hæretici ab Ecclesia Gentilium exeuntes, ad eam cogi possunt, et ipsis invitatis forte filii grecorum ad ritum nostrum licite attrahuntur; sic et Judæi, filii sanctorum patrum, maxime quia et ipsi ad legem Moysi se obligaverunt. Executio (z) autem pertinet ad judicium Ecclesie legis veteris, sicut et legis novæ. Sicut ergo hæreticos legis novæ professores Ecclesia cogit ad ipsius observantiam secundum verum illius intellectum, quamvis non obligent se ad eam secundum verum intellectum, sed secundum suum, quia tamen obligando se ad eam obligant se ad verum intellectum; similiter Judæi, professores legis Moysi, quamvis non obligaverint se ad legem secundum verum intellectum, sed secundum suum, cogendi tamen sunt ad hoc ipsum, et liberi eorum, ut videtur. Videtur etiam quod omnis paganus posset cogi. Sicut enim omnis homo paganus potest puniri a principe catholico propter crimen (unde Sarracenus, si homicidium committeret Parisius, juste suspenderetur); ita, cum (6) infidelitas sit majus peccatum, cum ipse teneatur ad suscipiendum legem Christi et fidem, non suscipiendo eam, peccat. Cum ergo peccatum omissionis sit peccatum pena dignum, sicut peccatum commissionis, sicut posset ab Ecclesia puniri de blasphemia et contumelia Creatoris (sicut quotidie puniuntur Judæi, ut discant non blasphemare); sic possunt omnes infideles puniri,

(z) Executio. — Expositio Pr.

(6) ita, cum. — cum ergo Pr.

(α) non. — Om. Pr.

quia non recipiunt nec fidem, nec sacramenta Ecclesiae, ut sic indirecte eam suscipiant. Et quia ritus Judaeorum est idolatria, hoc saltem, ut videtur, punire potest Ecclesia. — Sed, licet ita videatur esse secundum rationem, aliter tamen est secundum divinam prohibitionem. A sanctis enim traditum habemus, quod non est voluntas Dei ut occidantur, Psalm. (58, v. 12): *Nec occidas eos, nequando obliviscantur populi mei*, ut scilicet maneat memoria mortis Christi. Item, secundum prophetias, praedicatione Enoch et Eliae sunt convertendi; unde usque tunc vult Deus eos in sua cecitate tolerari. Si autem ipsi, vel eorum filii, ipsis invitis, baptizentur, tunc nulli tempore Enoch et Eliae invenirentur; nec, per consequens, prophetae verificarentur. Similiter idem videtur de aliis infidelibus. Quia ab Apostolis traditum habemus, ut ad fidem nemo invitatus trahatur, vel cogatur: sicut patet per hoc quod beatus Jacobus dixit Hermogeni et Phileto; et Apostolus dicit (1. Corinthior. 5, v. 12): *Quid ad nos de his qui foris sunt judicare?* Unde non homines armatos, fortes et potentes, sed infirma et contemptibilia elegit Deus, ut gladio oris, non materiali, homines convertat. Unde de aliis criminibus possunt juste infideles a fidelibus puniri, quia Deus non prohibuit, et naturalis ratio dicat; de crimine autem infidelitatis, non. Unde, sicut mulier, si ordinetur, non solum peccat, sed etiam nihil recipit, quia Deus ordinavit quod vir et non mulier ordinetur; sic Deus ordinavit quod adultus volens voluntate propria, et parvulus voluntate parentum baptizetur; unde aliter nihil agitur. Item, sicut brutum non est capax baptismi, sic nec puer, sine voluntate parentum. Sed istud exemplum nihil valet: quia ex quo homo est, susceptivus baptismi est; sed, praeter hoc, ad essentiam baptismi requiritur intentio sua, vel alterius; et ideo non est proprium exemplum. — Sed quod aliqui dicunt, quod decretum Ecclesiae nihil juris habet in parvulis non baptizatorum, sed in parvulis baptizatorum, non videtur valere. Quia, eo ipso quod (x) aliquis committit crimen haeresis, cujus cognitio pertinet ad Ecclesiam, Ecclesia habet aliquid juris in eo, et fit de foro Ecclesiae. Cum ergo peccatum originale solo iudicio Ecclesiae possit purgari, scilicet sacramento baptismi, quod est solius Ecclesiae, ergo, eo ipso quod habet originale, habet in ipso aliquid Ecclesia; immo, cum nihil possit solvi vel ligari nisi a superiore, nisi esset Ecclesiae subjectus, non posset Ecclesia per aliquod sacramentum ei exhibitum ipsum solvere a culpa, nec a pena. Sed ad hoc dicitur quod adultus se subicit voluntate propria; parvulus autem se subicere non potest; unde oportet quod parentes eum subdant, quibus natura eum subicit, et ejus procuratores fecit. — Si dicatur

quod istud crimen non contraxit in terra Ecclesiae, quia non est natus de ventre fidei, nec de patre fidei, — non videtur valere. Quia dictum est Petro (Matth. 16, v. 19): *Quodcumque solveris super terram*, etc. Unde totus mundus est ei pro navicula: ita enim habuit sedem in Antiochia, sicut in Roma; et ubicumque vult, potest esse sedes sua, etiam in Babylonia. Unde, cum habeat plenitudinem potestatis in omni terra, et in omni homine eam habet, etiam si nec parentes nec ipsi se subiciant; Deus enim subiecit sibi omnem hominem. Unde non facit hoc defectus juris, sed prohibitio superioris. Unde et de aliis criminibus punit infideles; sed de isto non, quia Deus prohibet, cui coacta servitia non placent. Et sic Ecclesia potest de his quae foris sunt judicare, sicut potest arcere infideles a (x) communione fidelium, propter peccatum in moribus, non propter peccatum in fide, quod est in eorum ritu. — Et si arguatur contra ea quae dicta sunt: quia magis est occurrendum periculo mortis aeternae quam temporalis; sed parvulo existenti in periculo mortis temporalis subveniendum est contra voluntatem parentum, etiam si ex malitia vellent oppositum; ergo multo magis subveniendum est pueris infidelium contra periculum mortis aeternae, etiam invitis parentibus; — respondetur, et bene, quod nulli subveniendum est contra ordinem juris civilis in periculo corporali. Unde, si quis a iudice suo rite condemnatur ad mortem, non est per violentiam diripiendus. Et similiter, contra ordinem juris naturalis et divini, quo filius est sub cura parentum, non est eripiendus, ut liberetur a periculo mortis aeternae. Non enim sunt facienda mala, ut eveniant bona. Hoc autem fieret, si filius infidelis parentibus auferretur, quorum cure subest, quantum est de jure naturali et divino: quia, sicut non esset auferenda aqua propria alicui, eo invito, ad puerum baptizandum, si eam nollet dare gratis, nec pro pecunia, quia esset contra justitiam; sic nec puer auferendus est patri, propter baptismum. Nec obstat si (6) licet auferre panem propter extremam necessitatem proximi relevandam, vel aquam propter sitim (7): quia aqua et panis sunt ad hoc ex natura sua, ut succurrant corpori; sed ad subveniendum animae, non, nisi ex institutione positiva. Sicut, propter mortem, licet recipere elemosynam ab excommunicato, non tamen ei loqui, vel ad missam eum recipere, si aliter mortem intentet, Extra, *De his quae vi metusve causa fiunt*, cap. *Sacris*: quia cibus est per se et de se remedium contra mortem, et similiter potus; non sic autem est de loquela vel missa. Sicut non licuit Susannae adulterari propter mortem, vel ut mortem evaderet. Immo, si

(x) quod. — quo Pr.

(x) a verbis *his quae* usque ad *infideles a*, om. Pr.

(6) *Nec obstat si.* — sicut Pr.

(7) *propter sitim* — praesertim Pr.

medici dicerent, et verum esset, quod nisi infirmus fornicationem fecerit morietur, nullo modo fornicari liceret. Sed nec contrahere (α) liceret religioso, vel voto obligato, propter tale periculum. Sed, propter tale periculum, contrahere liceret non obligato ad continentiam. Sed de aqua videretur quod posset auferri propter puerum baptizandum: quia, etsi usus ejus per se non sit ad lavandum animam, est tamen ad lavandum corpus; et sicut corporis etiam lotionem indiguit pro corporis salute, ita in regeneratione; unde, sicut, si vita pueri sine balneo non posset servari, propter hoc posset aqua auferri, ita videtur et hic. Sed non est simile: quia lotio corporis de natura sua est materia balnei; non sic autem est (β) causa regenerationis, nisi ex divina institutione. — Si vero contra dicta arguitur: quia quilibet homo est magis Dei, a quo habet animam, quam patris, a quo habet corpus; non igitur videtur injustum, si pueri infidelibus auferantur, et Deo per baptismum consecrentur; — respondetur, et bene, quod homo ordinatur in Deum per rationem, per quam potest Deum cognoscere; et ideo puer, antequam habeat usum rationis, ordinatur in Deum per rationem (γ) parentum, quorum cure naturaliter subjacet. Propter quod secundum eorum dispositionem sunt circa eum agenda divina. Unde, si puer parentes non habeat, vel non compareant, quicumque vult, loco parentis ei sit; et sicut in nutriendo, ita in baptizando; et sufficit quod non appareat voluntas parentum contraria. Et si quidem pater et mater judei mortui essent, sicut pater aliquando moritur relicta uxore pregnante, quæ etiam moritur in partu, vel moriuntur ambo parentes antequam puer habeat usum rationis, tunc propinquiore le generatione sunt tutores legitimi loco parentum; inde non deberent nec possent baptizari ipsis invitis, sicut nec parentibus invitis. Sed si non apparent nec parentes nec proximi loco parentum, succedit tunc quicumque vult; et ideo quicumque vellet, posset eum baptismo tunc offerre; quia naturalis ratio dicat ut cui parens deficit, alius parens sit, sicut una avis alienos pullos nutrit, quando mater defecit. — Ex his omnibus colligitur quod, sicut parentes non possunt cogi ad ea quæ sunt pure fidei supra legem nature, et, si coacti non consentientes baptismum recipiant, nihil est actum, licet ad ea quæ sunt legis nature possint cogi; sic filii eorum, contra eorum voluntatem in his quæ sunt legis nature possunt coerceri, ut scilicet eis subiciantur, sed in his quæ sunt pure juris divini, et quæ voluntatem veram requirunt, vel interpretativam, non debet fieri, nec factum valet. Sed quicumque parentum consentiat, cujuscunque ætatis parvulus sit, in

favorem illius videretur baptizandus. Quia de patre expressum est, *De conversione infidelium*, cap. 2. De matre videtur contrarium de facto in Augustino. Sed, sicut, secundum leges, quando pater egit ad divortium, et est timor ne machinetur in prolem odio alterius, per matrem debet potius educari; sic hic debet matri dari. Unde, quia ille qui non vult converti, dat causam divortii, ideo apud conversum debet educari, sive sit pater, sive mater, sive major triennio, sive minor, Auth. *Si pater, C., Divortio facto, apud quem liberi morari vel educari debeant* (α); quia pupillus non debet educari apud illas personas quæ ipsius pudicitie possunt insidiari, ff., *Ubi pupillus educari vel morari debeat* (β), leg. penult., etc. » Hucusque sunt verba Petri de Palude. In quibus hic unum est dubium, scilicet utrum parvuli infidelium ipsis invitis baptizati recipiant verum baptismum, quoad primam vel ultimam rem sacramenti, scilicet characterem et gratiam. Sed, quidquid sit de hoc, ex dictis ejus apparet quod nec Imperator nec Papa debet filios infidelium ipsis invitis baptizare, quamdiu pueri ex jure divino vel naturali subsunt cure parentum. Et principalis ratio est: quia Deus prohibet ne infideles, aut eorum filii ante usum rationis, cogantur ad suscipiendum fidem vel baptismum. Sed specialis ratio est de parvulis: quia, hoc faciendo, fieret injuria parentibus, et contra jus naturale. Et iterum: quia, secundum Petrum, parvuli ex tali baptismo nihil suscipiunt, cum nec adesset eis voluntas propria, nec interpretativa; quia voluntas interpretativa parvulorum, ante usum rationis, non est nisi voluntas parentum, quorum cure subsunt. Secus autem est, si cure illorum per mortem vel justum judicium subtrahantur, ut post dicitur.

Dicendum ergo ad dicta Scoti, primo, quod princeps non potest cogere infideles ad suscipiendum fidem, nec ad fidei sacramenta, nec ad obediendum Deo in his quæ pure spectant ad jus divinum, et excedunt rationem naturalem. Secundo, dicitur quod nullus princeps aut prelatus christianus debet aut potest licite talium filios invitis parentibus baptizare, quacunque cautela adhibita, propter rationes predictas. — Tertio, dicitur quod, posito, sed non concesso, quod minus malum esset judeis, aut aliis infidelibus, privari libertate servandi legem suam et ritus, quam habere libertatem servandi; tamen privanti eos tali libertate, et cogenti ad servandum legem Christi, esset deterius et peccatum, quia ageret contra prohibitionem Dei. Ipsius etiam Judeis et infidelibus poneretur scandalum: quia gravius peccarent agendo contra legem et sacramenta Christi

(α) a verbo *liceret* usque ad *contrahere*, om. Pr.

(β) *de*. — Ad Pr.

(γ) a verbis *per quam potest* usque ad *rationem*, om. Pr.

(α) Auth. *Si pater, C., Divortio facto, apud quem liberi morari vel educari debeant*. — Ar., *C., de Divort.*, autem. *Si mater* Pr.

(β) *educari vel morari debeat*. — *debeat educari* Pr.

suscepta, quam ante susceptionem. — Quarto, dicitur quod, dato quod talium filii, post tertiam et quartam generationem bene educati, essent vere fideles, tamen non sunt fienda mala ut eveniant bona; nec propter desiderium aliene salutis debet quis propriæ salutis incurrere detrimentum. — Quinto, dicitur quod, quia divina præscientia et revelatio prophetica habet Judæos per Antichristum fore pervertendos, et ad prædicationem Eliæ convertendos, hoc solum debet sufficere ad propositum, quod scilicet non sunt cogendi in totum ad fidem, quia hoc esset frustra niti contra divinam præscientiam et revelationem; et, eadem ratione, neque in partem; et sic reclusio et sequestratio illorum in quadam insula parum valeret. — Sexto, dicitur quod toleratio ritus judæici non solum in fine mundi, verum etiam de præsentī prodest Ecclesie, et non modicum fructum affert. De hoc sanctus Thomas, 2^a 2^æ, q. 10, art. 11, sic dicit: « Humanum regimen derivatur a divino regimine, et ipsum debet imitari. Deus autem, quamvis sit omnipotens et summe bonus, permittit tamen aliqua mala fieri in universo, quæ prohibere posset, ne, eis sublati, majora bona tollerentur, vel etiam pejora mala sequerentur. Sic ergo et in regimine humano illi qui præsent, recte aliqua mala tolerant, ne aliqua bona impediuntur, vel etiam ne aliqua mala pejora incurrantur; sicut etiam Augustinus dicit in 2. de Ordine (cap. 4): *Aufer meretrices de rebus humanis, turbaveris omnia libidinibus*. Sic ergo, quamvis infideles in suis ritibus peccent, tolerari possunt, vel propter aliquod bonum quod ex eis provenit, vel propter aliquod malum quod vitatur. Ex hoc autem quod Judæi suos ritus observant, in quibus olim figurabatur veritas fidei quam tenemus, hoc bonum provenit, quod testimonium fidei nostræ habemus ab hostibus, et quasi in figura nobis representatur quod credimus. Et ideo in suis ritibus tolerantur. Aliorum vero infidelium ritus, qui nihil veritatis aut utilitatis afferunt, non sunt aliquantulum tolerandi, nisi forte ad aliquod malum vitandum, videlicet ad vitandum scandalum vel dissidium quod ex hoc posset provenire, vel impedimentum salutis eorum, qui paulatim sic tolerati convertuntur ad fidem. Propter hoc enim hæreticorum et paganorum ritus aliquando Ecclesia toleravit, quando erat magna infidelium multitudo. » — Hæc ille. — Ibidem etiam (arg. sed contra) allegat dictum Gregorii (lib. XI, epist. 45), in Decretis, dist. 45, cap. *Qui sincera*, ubi dicit: *Omnes festivitates suas, sicut hactenus ipsi et patres eorum per longa colentes tempora tenuerunt, liberam habeant conservandi celebrandique licentiam*. — Septimo, dicitur quod exemplum Sisebuti prohibetur imitandum in sacro canone; nec laudatur de tali coactione, sed de pia intentione, sicut patet, dist. 45 (cap. 5), ubi sic dicitur: *De Judæis autem præcepit sancta*

*synodus nemini deinceps ad credendum vim inferre: Cui enim Deus vult miseretur, et quem vult indurat. Non enim tales inviti salvandi sunt, sed volentes, ut integra sit forma justitiæ. Sicut enim homo propria arbitrii voluntate serpenti obediens perit, sic, vocante ad se gratia Dei, propria mentis conversione quisque credendo salvatur. Ergo non vi, sed libera arbitrii sui voluntate atque facultate, ut convertantur suadendi sunt, non potius compellendi. Qui autem jam pridem ad Christianitatem coacti sunt (sicut factum est temporibus religiosissimi principis Sisebuti), quia jam constat eos suscepisse, chrismate unctos esse, corporis Domini exstitisse participes, oportet ut fidem, quam etiam vi vel necessitate susceperint, tenere cogantur, ne nomen Domini blasphemetur, et fides quam susceperunt, vilis ac contemptibilis habeatur. — Hoc concilium Toletanum. — Item, ibidem (cap. 3), recitatur dictum Gregorii scribentis Pascasio Episcopo Neapolitano: *Quisque sincera intentione extraneos a Christiana religione ad fidem cupiunt rectam perducere, blandimentis debent, non asperitatibus studere, ne quorum mentem reddita ratio de plano poterat revocare, pellat procul adversitas. Nam quicumque aliter agunt, et eos sub hoc velamine a consuetudine ritus sui volunt cultura remove, suas illic magis quam Dei probantur causas agere. — Hæc Gregorius. — Ex quibus patet quod decreta non faciunt pro opinione Scoti, sed omnino contra.**

II. Ad argumenta Durandi. — Ad primum Durandi contra eandem conclusionem, dicitur quod tertia conclusio ibi posita, male probatur, scilicet quod filii Judæorum possunt invitis parentibus baptizari, quamdiu carent usu rationis. Et ad probationem, dicitur quod argumentum pro conclusione nostra non solum probat de parentibus infidelibus, quod non sunt compellendi ad fidem et baptismum, immo probat quod parvuli eorum non sunt ipsis invitis et contradicentibus baptizandi. Et cum dicitur quod in casu quo omnino parvuli subtrahuntur curæ parentum, etc.; — dicitur quod parvuli non possunt omnino subtrahi a cura parentum, quoad illa quæ concernunt jus naturale aut divinum, ante usum rationis; licet, quoad ea quæ concernunt jus civile, possint. Et ideo, quantumcumque vendantur et ad remotas regiones transferantur, nullus debet scienter contra voluntatem parentum eos baptizare ante usum rationis; quia nec forte ante illud tempus possunt licite patribus subtrahi, aut eis invitis vendi, aut transferri. Sed post tempus illud possunt. Nec sanctus Thomas ullibi hoc concedit, quidquid sit de aliis suis sequacibus. Unde sanctus Thomas, 2^a 2^æ, q. 10, art. 12, arguit sic, tertio loco: « Filii servorum sunt servi, et in potestate dominorum.

Sed Judæi sunt servi regum et principum. Ergo et filii eorum. Reges ergo et principes habent potestatem de filiis Judæorum facere quod volunt. Nulla ergo esset injuria, si eos baptizarent invitis parentibus. » Ecce argumentum. Sequitur responsio. « Dicendum, inquit, quod Judæi sunt servi principum servitute civili, quæ non excludit ordinem juris naturalis vel divini. » — Hæc ille. — Item, in solutione quarti, sic dicit: « Homo naturaliter ordinatur ad Deum per rationem, per quam naturaliter eum cognoscere potest. Unde puer, antequam habeat usum rationis, naturali ordine ordinatur in Deum per rationem parentum, quorum cura naturaliter subjacet; et secundum eorum dispositionem sunt circa ipsum agenda divina. » — Hæc ille. — Ex quibus apparet quod parvuli Judæorum, ante usum rationis, non possunt sine præjudicio et injustitia totaliter subtrahi curæ parentum, potissime in his quæ sunt juris naturalis vel divini. — Dicitur secundo, quod, si, aliquo casu, sine præjudicio, parvuli possent totaliter subtrahi curæ parentum, tunc de talibus videtur dicendum sicut de illis qui parentibus sunt orbi: quia ille qui eorum curam juste suscipit, succedit loco parentum; et secundum ejus dispositionem divina sunt circa ipsum agenda. Unde talis, si baptizetur ab eo qui habet curam ejus, non baptizatur invitis, immo volentibus parentibus. Et de hoc plura allegata sunt superius ex dictis Petri de Palude.

Ad secundum et tertium patet responsio per prædicta; quia continentur virtualiter in primo argumento. Unde

Ad secundum respondet Petrus de Palude (dist. 4, q. 4), dicens: « Non licet sua re uti ad omnem usum. Non enim licet uti ancilla ad concubitum, sed ad servitium; quia ad hoc est sua, et non ad illud. Unde nec invitam potest dominus accipere vel dare in uxorem. Similiter est servus principis non plus filius quam pater, immo filius non est servus, nisi quia pater, vel mater, quia partus sequitur ventrem. Sicut ergo patrem non posset cogere ad baptismum quamvis sit res sua; ita non potest cogere patrem in filio. Voluntas enim patris, voluntas filii reputatur: sicut pater testatur filio, sicut et sibi; et eligit ei sepulturam, sicut sibi. Unde, sicut filium adultum contra ejus voluntatem baptizare non posset, sic nec filium impuberem contra voluntatem patris, quæ est dispositiva de filio; quia illo jure valet testamentum pupillare factum a patre, quo testamentum (x) adulti sui juris factum ab eo. »

Ad tertium respondet qui supra. Dicit (ibid.): « Per idem patet ad tertium: quia, in his quæ sunt juris humani, ad quæ se extendit servitus, potest disponere princeps, patre invito, sicut et de ipso patre; sed non in his quæ sunt de jure naturali vel

divino; sicut non posset contrahere sponsalia pro filio vel filia, patre invito, sicut nec ipsum patrem invitum posset uxorare. » — Hæc Petrus. — Ex quibus patet solutio ad dicta Scoti et Durandi.

Sed contra prædicta potest objici. Quia opinio sancti Thomæ et sequentium videtur fundari in quinque rationibus. Quarum prima est, quod, quamvis aliqui possint esse servi aliorum, quantum ad opera civilia, tamen in his quæ eis competunt jure naturali et divino, non sunt servi, sed liberi (potest enim servus comedere et bibere invito domino, et matrimonium contrahere; hæc enim competunt eis de jure naturali; et similiter potest invito domino credere in Deum, et hujusmodi, quæ pertinent ad jus divinum); sed baptizari pertinet ad jus divinum; ergo cura parvulorum de jure naturali et divino competit quantum ad hoc parentibus; manifestum est autem quod non possunt eis licite auferri ut baptizentur, licet possint eis auferri ut vendantur, sicut et cetera res et opera civilia. Contra istam rationem, ut dicit Petrus de Palude (dist. 4, q. 4), posset sic instari: « Potest enim dici ad minorem, quod educatio liberorum est de jure naturali, quod omnia animalia docent; sed doctrina in moribus, est de jure gentium. Si tamen pater vellet docere filium malos mores, non esset permittendus (puta quod esset machinandum, aut quod esset furandum, et hujusmodi); immo juste hoc sibi prohiberetur (x), etiam tutela filii auferretur, et merito jure patrie potestatis privaretur, sicut dominus prostituens ancillam, l. *Si lenones*, C., De episcopali audientia, etc. (6); etiam, si pater liber esset, auferenda esset sibi filia, quam vellet prostituere. Cum ergo fornicatio spiritualis sit pejor, et magis noceat civilitati christiane, multo magis auferenda est sibi proles, quam vult facere a fide adulteram. » — Secunda ratio est: quia non minorem potestatem habent domini temporales super Judæum, quam super ejus filium; immo quasi majorem; quia a servitute patris derivatur servitus filii; sed constat quod princeps non posset licite Judæum compellere ad cultum baptismi suscipiendi in se, ut habetur, Dist. 45 (can. 5), ex Concilio Toletano, ubi dicitur sic: *De Judæis præcepit sancta Synodus*, etc.; ergo non potest ei inferre vim, auferendo filium, ut baptizetur, cum voluntas filii parvuli sit voluntas patris, quousque habeat usum rationis. « Sed ad istam rationem potest responderi, quod contra voluntatem suam directam, vel interpretativam, nullus est baptizandus; sed voluntas patris non est voluntas filii, nisi in bonis filii, et inquantum se exhibet pium patrem, non autem hostem; sicut tutores et curati dicuntur domini, quando bene administrant, non autem quando pupillum spoliant. Item, si

(x) prohiberetur. — prohibetur Pr.

(6) l. *Si lenones*, C., De episcopali audientia, etc. — C., De episcopis, si lenones Pr.

(x) testamentum. — testantur Pr.

voluntas parentum non requiritur ad baptismum, ergo contraria voluntas non impedit baptismum (quia, si oppositum in opposito, et propositum in proposito); sed, si puer non habet patrem, nec matrem, sed ambo sunt mortui, cum non desit remedium salutis, sive sit fidelium filius, sive infidelium, puer potest et debet baptizari, et parentis gerens officium, qui ejus curam gerit, hoc facere habet; sicut ex pietate nutritur puer expositus, cujus parentes ignorantur; si ergo sine voluntate parentum potest esse verus baptismus, ergo et contra voluntatem eorum. Similiter, in habente usum rationis, eorum voluntas non requiritur ad effectum; et, per consequens, nec contraria voluntas impedit effectum (licet ad hoc posset dici, quod voluntas non requiritur (z), nec per oppositum impeditur, quando non habet parentes, vel quando finita est tutela parentum; sed quamdiu vivunt, et cura eorum incumbunt, secus est). » — Tertia ratio est: quia, si hoc esset licitum, credendum est quod sancti et Ecclesie rectores hoc consuluissent terrenis principibus quos habuerunt valde favorabiles, ut Sylvester Constantinum, et Ambrosius Theodosium, qui nunquam leguntur hoc fecisse; ergo non est probabile quod hoc possit licite fieri. Sed, ut dicit Petrus, « ad hanc rationem posset instari, et dici quod, propter scandalum, in principio Ecclesie multa omittebantur et dissimulabantur, quo modo non dissimulantur: tunc enim haeretici ad fidem non cogebantur, qui tamen juste poterant, ne videretur fides viribus, non virtutibus, prosperari; tunc enim Ecclesia solum pugnabat gladio oris, nunc autem et gladio materiali pugnat contra hostes fidei. » — Quarta ratio est: quia non esset securum, sed valde periculosum, quod puer baptizatus, dum veniret ad aetatem adultam, posset de facili resilire ab eo quod fecisset ignorans contra voluntatem habentium curam ejus. Ex quibus patet quod non est licitum principibus terrarum auferre filios Judaeorum, et offerre eos baptismi. Sed ad hanc rationem potest dici, secundum Petrum de Palude, quod « magis verisimile (5) est quod non redeat ad fidem, in qua non est nutritus, quam si esset in ea nutritus; quia adolescens juxta viam suam, etc. Unde magis probabiliter timetur quod manens in judaismo in perpetuum non convertatur, vel quod conversus pervertatur, sicut saepe accidit, quam si a principio esset conversatus inter solos christianos, quia tunc raro ad judaismum redit. Si dicatur quod hoc videtur esse contra naturam: sicut mater habens filium suum mortuum, quae alterius filium surripuit, cui justo judicio redditus fuerit; et in perditionibus una alterius ova surripit, et quae non peperit fovet, ad vocem tamen verae matris redit, illa spreta quae

foverat; — dicendum quod non est simile in proposito, quia pia fraus est hic, et nutrix est mater, mater autem noverca. » — Quinta ratio est: quia ad susceptionem baptismi non sufficit quod non inveniatur obex contrariae voluntatis in eo qui debet baptizari; sed requiritur intentio suscipiendi baptismum directa vel interpretativa. Quod patet. Quia, si adultus aliquis sic esset nutritus, quod nihil omnino audivisset de fide, et esset in suo originali, si talis dormiret, et in dormiendo baptizaretur, constat quod nihil fieret; et tamen in voluntate ejus baptismus nullum obicem inveniret. Plus ergo requiritur, scilicet intentio suscipiendi baptismum, directa vel interpretativa, directa in adulto, interpretativa in parvulo. Sola autem voluntas parentum est voluntas interpretativa parvulorum, antequam habeant usum rationis; propter quod, consuevit dici quod antiquitus, ante datam circumcisionem, salvabatur in fide parentum, non autem aliorum, nisi quatenus gerebant vicem parentum. Quare, si invitis parentibus puer baptizaretur parvulus, nihil videtur fieri, cum desit voluntas eorum directa et interpretativa. « Sed, ut dicit Petrus, haec ratio verum dicit in majore, quod requiritur intentio vera vel interpretativa, nec sufficit non habere obicem, sicut in illo qui haberet legem naturalem, et non fidem. Sed in minori posset dici quod intentio interpretativa non est solum parentum carnalium, sed magis spiritualium, vel adoptantium. Unde, cum iste qui agit curam salutis animae, exhibeat se patrem, alius vero hostem, ex quo iste qui adoptat eum exhibet se patrem, et ille tanquam patrinus pro eo respondet, qui gerit typum Ecclesiae, videtur quod intentio et voluntas interpretativa parentum spiritualium ibi fuerit. Et hoc sufficit. Si enim tutor personae et curator rerum succedunt loco parentum, multo magis isti qui, quasi parentibus famosis vel furiosis existentibus, tutelam et curam filiorum suscipiunt. » — Haec Petrus. — Ex quibus videtur quod opinio nostra debilibus innitatur fundamentis.

Sed, his non obstantibus, tenendum ut prius; quia responsiones datae rationibus non valent. Quod patet, per singulas discurrendo. — Responsio siquidem ad primam rationem data, non valet. Quia parvulum, ante usum rationis, pater non potest docere malos mores; et ideo, ante illud tempus, non est sibi parvulus auferendus ad addiscendum bonos mores, nec ad praeservandum ipsum a malis. Secus est dum puer est capax rationis; et ideo tunc, in tali casu, posset sibi auferri, si doceret eum malos mores. Item, secus est de doctrina morum, secus de doctrina in fide; quia primum pertinet ad jus civile, secundum ad jus divinum; et ideo similitudo non valet. — Similiter, responsio ad secundam rationem non valet. Primo, quia voluntas patris est voluntas filii in his quae pertinent ad jus naturale

(a) requiritur. — requiratur Pr.

(5) verisimile. — simile Pr.

vel divinum, antequam parvulus habeat usum rationis; secus est de his quæ spectant ad dispositionem juris humani et civilis. Secundo, quia non est simile de carente parentibus et baptizato sine voluntate parentum carnalium, et de habente parentes carnales baptizato contra voluntatem parentum carnalium: quia in secundo casu fit injuria parentibus parvuli, in primo vero nulli fit injuria, ut diffuse dictum est prius; unde similitudo non valet. Tertio, quia aliud est de adulto habente usum rationis, et de parvulo nondum habente; unde responsio ibidem data, bona est de non habente parentes, et de finita tutela. — Similiter, responsio ad tertiam rationem non valet. Quia nec in primitiva Ecclesia, nec post, aliquis imperator super hoc legem sanxit, nec sacri canones; immo talem coactionem reprobaverunt; quod non fecissent, si esset consona rationi: attento quod tam imperatores, quam reges christianorum, quam pontifices, majorem zelum habuerunt ad cultum Dei quam moderni et hujus opinionis inventores; et Ecclesia, quæ nunc gladio materiali pugnat contra hæreticos, nullo modo approbat coactionem Judæorum ad fidem, immo reprobatur, et recte, propter multa superius dicta. — Similiter, responsio ad quartam non valet. Quia ea quæ fiunt circa parvulum ante usum rationis, nullum habitum moralem aut intellectualem causant in eo; et ideo non inclinatur ad talia, potissime cum fiunt ipso ignorante, et contra voluntatem parentum suorum, ad quos naturaliter afficitur. Et, quidquid sit de hoc, tamen non sunt fienda mala ut eveniant bona; fieret autem malum, subtrahendo parvulum parentibus, quibus cum Deus et natura subjecit. Deus etiam prohibuit talem fraudem, quam respondens dicit esse piam; nec vult holocaustum offerri sibi de rapina rerum aut personarum, sicut fieret in proposito. — Similiter, responsio ad quintam rationem data non valet. Quia voluntas interpretativa parvuli, ante usum rationis, in his quæ sunt juris naturalis aut divini, est sola voluntas parentum, vel eorum qui loco parentum juste succedunt; secus est de civilibus et humanis. Et ideo similitudo data de tutore et curatore nullum in proposito locum habet, ut diffuse patuit ex prædictis (x).

§ 2. — AD ARGUMENTA CONTRA SECUNDAM CONCLUSIONEM

Ad argumenta Scoti. — Ad primum Scoti contra secundam conclusionem, dicitur quod, si major universaliter intelligatur, falsa est, scilicet quod omnes et quoslibet electos Deus prædestinaverit ad diversos et inæquales gradus gloriæ, et quod nulli duo sint prædestinati ad æqualem gradum gloriæ; quia unus homo non solum æquatur alteri

homini in gloria, verum etiam angelo, sicut communiter dicunt doctores, ut sanctus Thomas, 1 p., q. 108, art. 8, ubi sic dicit: « Quidam considerantes distinctionem naturarum, posuerunt quod nullo modo homines transferri possunt ad æqualitatem angelorum. Quod est erroneum. Repugnat enim promissioni Christi dicentis, Lucæ 20 (v. 36), quod *filii resurrectionis erunt æquales angelis in caelis*. Illud enim quod est ex parte nature, se habet ut materiale in ratione ordinis; completivum vero est id quod est ex dono gratiæ, quæ dependet ex liberalitate Dei, non ex ordine nature. Et ideo per donum gratiæ homines mereri possunt tantam gloriam, ut angelis æquantur secundum singulos angelorum gradus; quod est homines assumi ad ordines angelorum. » — Hæc ille. — Similia ponit, 2. *Sentent.*, dist. 9 (q. 1, art. 8), et multis aliis locis. — Dicitur secundo, quod, si illa major non intelligatur universaliter, sed particulariter, tunc ex illa non sequitur quod talis inæqualitas sit inter parvulos baptizatos, quibus ex sola gratia baptismali, sine aliis meritis, Deus disponit vel prædestinavit dare gloriam, et qui in sola tali gratia decedunt; sed est fallacia consequentis. — Dico tertio, quod, si major intelligatur de parvulis baptizatis quibus Deus disponit dare gloriam non solum ex gratia baptismali, sed propter alia merita sequentia, tunc, concesso quod aliqui tales sint præordinati ad inæqualem gloriam, et consequenter ad inæqualem gratiam, tunc dico quod, quidquid sit de conclusione, tamen ex hoc argumento, sine pluri, non probatur quod illam inæqualitatem gratiæ percipiant in baptismo, sed post, per inæqualem dispositionem ad augmentum gratiæ, vel per inæqualia bona opera, vel inæqualem susceptionem sacramentorum, et per alia quæ faciunt ad inæquale augmentum gratiæ. Et ideo argumentum nullo modo probat ex parte causæ principalis, quæ est divina prædestinatio, nec ex parte causæ instrumentalis, quæ est baptismus, quod tales parvuli in baptismo suscipiant inæqualem gratiam. — Dicitur quarto, quod illud quod additur de speciali benevolentia Dei ad unum parvulum prædestinatum plusquam ad alium, quorum uterque decedit in sola gratia baptismali, non probatur ratione, nec auctoritate, quod sit ita, sed quod possit esse; et hoc non negatur.

Ad secundum dicitur similiter, quod passio Christi, quæ est causa meritoria et effectiva instrumentaliter illius gratiæ quæ confertur in baptismo et in aliis sacramentis, æque efficaciter operatur, quantum est de se, in æque dispositis ad suscipiendum ejus effectum, dum tamen eis æqualiter applicetur per actum susipientis, vel per adhibitionem sacramenti. Quod autem Christus specialius obtulerit passionem suam pro uno parvulo baptizato quam pro alio, quorum uterque decedit in sola gratia baptismali, non probatur quod ita fuerit ratione nec auctoritate, sed

(x) Hæc Petrus. — Ad. Pr.

solum quod ita potuerit esse; et hoc non negatur. Posito tamen quod ita fuerit, non tamen ex hoc habetur quod ista inaequalitas gratiae veniat ex virtute baptismi, aut passionis Christi, precise et de per se, sed propter aliud, scilicet propter specialio-rem affectionem Christi ad unum quam ad alium; sicut in alio proposito ostendit sanctus Thomas, 3. *Sentent.*, dist. 22, q. 2, art. 2, in solutione quartae quaestionis, ubi querit: Utrum Christus, in suo descensu ad inferos, liberavit omnes qui erant in purgatorio. Dicit enim sic: « Quamvis hoc non invenitur determinatum a sanctis, potest tamen dici quod illi qui erant in purgatorio, non fuerunt liberati. Quia, cum pena purgatorii debeatur peccato actuali, oportet quod expiatur per proprium actum, vel passionem illius qui peccavit, vel alterius specialis personae agentis pro ipso. In purgatorio autem culpa non potest expiari per aliquem actum meritorium, quia non sunt in statu merendi. Unde oportet quod expiatur culpa eorum per penam quam ipsi suscipiunt; nisi per suffragium eorum qui sunt in statu merendi, liberentur. Passio autem Christi immediate removet impedimentum ex peccato originali proveniens, quod ex altero contractum est. Sed ad removendum penam debitam pro actuali peccato, quod quis ex seipso commisit, pertingit ejus efficacia mediante aliquo sacramento circa personam exhibito, aut aliquo actu ipsius personae, vel alterius ad ipsam relato. Et ideo non decebat ut per solam passionem Christi a purgatorio liberarentur; nisi diceretur quod in vita sua hoc meruerunt, ut per passionem Christi liberarentur; vel hoc ex speciali gratia fuit, quod illi qui in purgatorio inventi sunt, absoluti sunt per passionem Christi; quamvis nunc illi qui sunt in purgatorio, non consequantur effectum plenariae liberationis ex sola passione Christi. » — Haec ille. — Item, 3 p., q. 52, art. 8, in solutione secundi, sic dicit: « Virtus Christi operatur in sacramentis per modum satisfactionis et expiationis ejusdem. Unde sacramentum Eucharistiae liberat homines a purgatorio, in quantum est quoddam sacrificium (x) satisfactorium pro peccato. Descensus autem Christi ad inferos non fuit satisfactorius. Operabatur tamen in virtute passionis, quae fuit satisfactoria; sed erat satisfactoria in generali, ejus virtutem oportuit applicari ad unumquemque per aliquid specialiter ad ipsum pertinens. Et ideo non oportet quod per descendum Christi ad inferos omnes fuerint a purgatorio liberati. » — Haec ille. — Sic, in proposito, dicitur quod, posito quod parvuli inaequalem gratiam acciperent in baptismo, hoc non esset ex ipso baptismo; nec proprie ex passione Christi, quae se habet ut causa quaedam universalis collationis gratiae et remissionis peccatorum, nec agit effectum particularem, nisi adhibeatur singulis mediante aliqua

causa particulari, puta per fidem vel sacramenta, ut ostendit sanctus Thomas, 3 p., q. 49, art. 1, in solutione quarti et quinti. Et, eadem ratione, fructus passionis et effectus non inaequaliter participatur, nisi propter inaequalitatem dispositionis vel applicationis, etc. Hoc autem in parvulis locum non habet.

Ad tertium dicitur quod nihil arguit contra conclusionem, sicut nec praecedentia. Tum quia non probat quod de facto major gratia conferatur uni parvulo baptizato quam alio, sed solum quod ita potest esse. Tum secundo, quia, hoc posito, non habetur quod ista inaequalitas sit virtute baptismi, sed aliunde, et quod hoc accidit baptismi et ejus effectui, nec convenit de per se. De praedictis, et specialiter de aequalitate baptismi, a quocumque conferatur, ponit sanctus Thomas, 4. *Sentent.*, dist. 5, q. 2, art. 2, q. 3, ubi querit: Utrum baptismus datus per meliorem ministrum, habeat majorem effectum. Arguit enim sic (arg. 1): « Multiplicata causa, multiplicatur effectus. Sed baptismus ex opere operato gratiam confert; et similiter etiam patet quod sancti homines ex opere operante primam gratiam alicui merentur. Ergo, si opus operans baptizantis adjungatur cum efficacia baptismi, major gratia datur. » Ecce argumentum. Sequitur responsio: « Dicendum, inquit, quod aliquid dicitur esse effectus alienius per se, et aliquid per accidens. Per se quidem effectus alienius est quod per ipsum ad hoc ordinatum producit, sicut domus aedificatoris. Per accidens autem est id quod conjungitur ei quod est effectus per se, sicut si inhabitatio domus dicatur effectus aedificatoris. Sic ergo dico quod effectus per se baptismi, aequalis est, a quocumque detur, vel a malo, vel a bono, ceteris paribus ex parte baptizati. Sed cum effectu baptismi potest aliquid aliud baptizato conferri, sive pertineat ad salutem corporis, sive animae, ex merito baptizantis. Sed hoc non est proprie effectus baptismi: quia baptismus non est nisi causa instrumentalis; et non est instrumentum agens in virtute ministri, qui et ipse est instrumentum, sed in virtute Christi et Dei. Et per hoc patet solutio ad objecta. » — Haec ille. — Ex praedictis concluditur quod effectus de per se baptismi, aequalis est in omnibus parvulis baptizatis; sed effectus de per accidens, potest esse inaequalis, ex illo triplici capite tacto per arguentem. Et ideo argumenta ejus non procedunt contra mentem conclusionis, immo exponunt conclusionem.

§ 3. — AD ARGUMENTA CONTRA TERTIAM CONCLUSIONEM

Ad argumenta Scoti. — Ad primum Scoti contra tertiam conclusionem, dicitur quod nec illud nec alia procedunt contra conclusionem. Quia, sicut

(x) sacrificium. — sacramentum Pr.

patet in probatione conclusionis, licitum est in casu necessitatis quam bene exprimit arguens, recipere baptismum ab hæretico, vel schismatico, aut excommunicato, aut quocumque præciso ab Ecclesia: ut puta, si suscipiens erit in periculo mortis, nec adesset alius qui sciret et vellet, posset eum baptizare. Ideo conceditur conclusio argumentorum, tanquam declarativa conclusionis nostræ. Unde beatus Thomas, 4. *Sentent.*, dist. 6, q. 1, art. 3, in solutione tertie quæstionculæ, sic dicit: « Ille qui baptizatur ab hæretico, propter peccatum hæretici non privatur gratia baptismali, sed quandoque propter peccatum proprium. Unde, si sit puer, in quem culpa actualis non cadit, si baptizatur in forma Ecclesiæ, recipit sacramentum et rem sacramenti. Et similiter, si sit adultus, et baptizans non sit hæreticus manifestus et ab Ecclesia præcisus, vel si baptizatus sit in articulo necessitatis. Si autem scit ipsum esse hæreticum, et ab ipso baptismum extra casum necessitatis recipiat, hoc contingit, vel quia favet hæresi suæ, vel in contemptum Ecclesiæ, vel propter aliquod commodum temporale; et sic ipsemet peccat. Unde proprio peccato obicem ponit Spiritui Sancto, ne consequatur rem sacramenti. » — Hæc ille. — Et, ibidem, in solutione primi, exponens dictum Augustini dicentis (*de Baptismo, contra Donatistas*, lib. 4, cap. 1 et 2), quod qui foris Ecclesiam baptizantur, non suscipiunt baptismum ad salutem, sed ad perniciem, etc., respondet sanctus Thomas, quod « Augustinus loquitur in illo casu quo aliquis in favorem hæresis ab hæretico baptismum suscipit ». — Hæc ille. — Et ad hunc sensum intelligenda sunt omnia quæ dicit, 3 p., q. 64, art. 9; quæ recitata sunt in probatione conclusionis. Et similiter illud quod dicit ibidem in solutione tertii, ubi dicit quod « qui accipit sacramentum ab excommunicato, suspensio, vel degradato, peccat, et non recipit rem sacramenti, nisi per ignorantiam excusetur ». Et similiter intelligendum est illud quod dicit, eadem quæstione, art. 6, in solutione secundi, ubi dicit quod qui recipit sacramentum a ministro præciso ab Ecclesia, qui est excommunicatus, vel suspensus, vel degradatus, « peccat, quia communicat peccato ejus, etc. » Hæc omnia intelligenda sunt quando baptizandus non est in articulo necessitatis extremæ. — Si dicatur quod adultus non potest esse in tali articulo necessitatis extremæ, quia ubi non inveniret alium baptistam nisi eum quem scit esse hæreticum, vel ab Ecclesiæ præcisum, sufficit ei baptismus pœnitentie; — non valet: quia, ut arguit Scotus, et bene, præceptum Dei est de baptismo suscipiendo, etc. Nec valet, si dicatur quod participat peccato alterius, etc.: quia, in tali casu, baptizans non peccat, ut dicit quarta conclusio; et sic nec baptizatus ab eo communicat peccato ejus.

§ 4. — AD ARGUMENTA CONTRA QUARTAM CONCLUSIONEM

Ad argumentum Durandi. — Ad primum Durandi contra quartam conclusionem, respondet Petrus de Palude (dist. 5, q. 2), dicens quod « major illius argumenti, quantum est ex forma, est falsa: quia homo non potest baptizare, nisi sit coloratus, quia, si non sit coloratus, non est homo; non tamen baptizat in quantum coloratus. Tamen concedendum est, gratia materiæ, quod homo non baptizat nisi ut minister Christi et sacramenti. Nec tamen iudex, qui, ut minister Christi et legis, suspendit latronem (α), et carnifex exequendo actum, propter hoc peccat, quamvis sit in peccato. Sed qui facit aliquid, in quantum minister Ecclesiæ sanctus et sanctificatus, ille, nisi sanctus sit, peccat. Sed, si facit aliquid, non in quantum minister Ecclesiæ ad hoc ipsum sanctificatus exterius, quia hoc idem de voluntate Ecclesiæ facit minister non sanctificatus, tunc secus est. Unde, si mancus videret puerum morientem, consulere deberet (β) peccatori, vel etiam dicenti se nolle de peccato pœnitere, ut baptizaret eum; et tamen nulli consulendum est quod peccet. Item Decretalis (*De pœnitentiis et remissionibus*, cap. *Quod quidam*) dicit recipiendam esse confessionem ejus qui etiam dicit de peccato se non pœnitere. Et similiter consulitur ei, licet imminundo, sacramentum tangere. Sed hoc non facit ut minister sanctificatus ad hoc, sicut sacerdos qui absolvit. Item dicit Innocentius, *De pœnitentiis et remissionibus*, cap. *Quod in te* (γ), quod sacerdos peccator, in necessitate communicans morientem, excusatur a peccato. Similiter, si quis non solemniter dicit Epistolam, sicut et laicus faceret, quamvis sit subdiaconus excommunicatus, non efficitur irregularis; quia non administrat in suo ordine solemniter, sicut prius. Ergo, a simili, in proposito. Unde tunc peccat, quando administrat solemniter sacramentum, solemnitate ab Ecclesia instituta; quia sic non debet ministrare, nisi qui ad hoc est solemniter institutus, sive consecratus. Et, licet solemnitas sacramenti quod dat, non faciat ipsum ministrum, tamen supponit eum; et requirit ministrum solemnem, et solemniter sacram. Unde solemnitas sacramenti requirit solemnitatem ministri. Et sicut solemnitas requirit solemnitatem, sic sanctitatem. » — Hæc Petrus, et bene.

Ad secundum dicit (ibid.) quod « in (δ) aliquo casu est possibile intervenire ministro aliquod tale et reale impedimentum, quod minister non potest amovere (ε): ut si est catechumenus, non baptizatus, non potest seipsum baptizare, saltem baptismo flu-

(α) latronem. — latronem Pr.

(β) deberet. — debet Pr.

(γ) In hoc capite dicit Innocentius III, pœnitentiam ac viaticum non negari morientibus, tempore interdicti.

(δ) ibi. — Om. Pr.

(ε) amovere. — movere Pr.

minis; item, si est excommunicatus, non potest seipsum absolvere, et sic necessatur in suo impedimento remanere. Et tamen, hoc non obstante, potest et debet baptizare, multo magis quam fame morientem pascere. Et tamen excommunicatus est magis separatus a sanctis vel sacramentis, quam peccator. Plus enim peccat sciens se excommunicatum, si celebret antequam absolveretur, dato quod de omni peccato esset contritus, quam non excommunicatus, si in peccato mortali celebret. Et, quidquid sit de hoc, ad minus episcopus conferens ordines, plus peccaret excommunicatus, quam in peccato mortali existens; unde plus punitur, et ipse, et qui sacramentum ab ipso susceperet. Et tamen, non obstante (2) quod magis sit prohibitum excommunicato conferre sacramentum quam peccatori, tamen excommunicatus, in necessitate baptizans, excusatur a peccato. Ergo multo magis peccator. — Item, potest dici quod sola necessitas non excusat, quando non est necessitas absoluta, sicut bene arguitur. Quia ita habet sacerdos necesse baptizare puerum solemniter quando requiritur in Ecclesia, sicut vetula quando moritur (et sic peccaret mortaliter, si renueret); nec propter hoc excusatur, si est in peccato mortali, quia potest poenitere. Sed quando necessitas est absoluta, tanta quod ipse sacramentum ministret, sine tamen (6) illa solemnitate, quae est propria ministro Ecclesiae, qui est ad hoc consecratus, talis necessitas excusat: quia tunc non baptizat ut minister sanctificatus; et, per consequens, non requiritur quod ipse sit sanctus interior, sicut nec sanctificatus exterior. Item, necessitas facit quod ipse non ex contemptu facit hoc, sed cum dolore, et invitus, timens quod plus peccaret si omitteret; et sic nec exhibet irreverentiam sacramento, nec contemptum, sicut ille qui, nulla necessitate imminente, sponte se ingerit. Qui etiam sacramenta ministrat solemniter, mentitur facto in eo quod est christianae religionis, ostendens se sanctum in vestibus sacris, saltem stola, cum tamen sanctus non sit. Sed qui ut vetula baptizat, nullam sanctitatem ostendit; sed solum hic (7) est quod sacramentum pollutus tangit, sicut ille qui corpus dominicum cum (8) metu et timore, licet peccator, recolligit de luto. — Vel potest dici quod hic (2) est necessitas: quia de quolibet peccato mortali debet homo in speciali conteri; et ideo magnus peccator, si deberet dolere de singulis, antequam de singulis doluisset, contingeret parvulum baptizandum quandoque sine baptismo mori; et si tunc, dolore cordis contritus in generali, currat et ipsum baptizet (5),

cum proposito confitendi et conterepti in speciali postea, melius facit. Et ideo posset inveniri via media talis, de illo qui est in necessitate, et sine solemnitate baptizat. Quia aut actu recollit de peccato, nec atteritur, nec conteritur de peccato, sed vult in peccato remanere, et nihilominus vult baptizare; et tunc, si est talis qui scire debeat quod huiusmodi a peccatoribus contingi non debent, quamvis non ex libidine vel contemptu baptizet, sed intuitu necessitatis hoc faciat, non excusatur ab irreverentia et contemptu; quia sic conscientia ei dicebat, vel dicere debebat: *Immunde, tu nunc sancta contractas*. Et sic est vera superior opinio; quia minister est, et necesse non habet cum peccato baptizare, licet necessario habeat baptizare. Si autem cum metu et tremore, et dolens de peccato in generali, licet propter hoc sciat se de peccato non mundari, sub spe tamen ad plenum conterepti, vel quia est excommunicatus et non potest absolvi, vel propter aliquid huiusmodi, hoc facit, tunc excusatur, argumento illorum qui immundi manducaverunt Pascha, quia non ita cito poterant purificari, pro quibus Ezechias oravit, et Deus cito remisit. Et sic est vera opinio Thomae. Sed qui solemniter baptizat, ex quo non est periculum in mora, prius debet se perfecta poenitentia lavare, vel saltem, si sacerdotem non habet, debet se lavare per perfectam contritionem. Si autem non recoleret, non faceret irreverentiam sacramento; et sic excusatur. » — Haec Petrus, et bene, ad mentem sancti Thomae; sicut potest patere ex prius recitatis, et similiter ex dictis ejus, vigesimaquarta distinctione hujus, q. 1, art. 3, q. 5.

Ad argumentum pro conclusione, patuit superior solutio, in forma saepius (α).

Et haec de quaestione sufficiant. De qua benedictus Deus. Amen.

DISTINCTIO VII.

QUAESTIO I.

UTRUM BAPTISMUS, AUT CONFIRMATIO A FICTO SUSCEPTA, RECEDENTE FICTIONE, SORTIATUR SUUM EFFECTUM.

INCA praecedentes et septimam distinctionem, quaeritur: Utrum baptismus, aut confirmatio a ficto suscepta, recedente fictione, sortiatur suum effectum.

Et arguitur quod non. Quia opus mortuum, quod

(α) Cfr. praesertim art. 3, § 1, 1, ad 1um.

(2) dicitur. — Ad. Pr.

(6) tamen. — Om. Pr.

(7) hic. — hoc Pr.

(8) eum. — Om. Pr.

(5) hic. — hoc Pr.

(5) currat et ipsum baptizet. — curat et ipsum baptizat Pr.